

Gezien, gehoord, gelezen

Daniel Dayan en Elihu Katz

Media Events. The live broadcasting of history

Cambridge, Massachusetts, Londen 1996 (Harvard University Press), derde druk, oorspronkelijk 1992, 306 p., f49,95, ISBN: 0674559568

Welke televisiebeelden worden zo belangrijk geacht dat ze het best bewaard worden? Welke beelden staan in het collectieve geheugen gegrift? En welke beelden zijn steeds weer voer voor historici? Het zijn beelden van wat Daniel Dayan en Elihu Katz in hun uit 1992 daterende standaardwerk *media events* noemen. Beelden van de grote historische gebeurtenissen die miljoenen mensen aan de buis gekluisterd houden. Evenementen die op dat uitzonderlijke moment een maatschappelijke en grensoverschrijdende cementfunctie vervullen. Beelden die in letterlijke zin een massamediale gebeurtenis vormen en. (Overigens is het niet 'de' werkelijkheid van het evenement die naar aanleiding van deze uitzendingen herinnerd wordt, maar de vorm die zij gekregen heeft op het televisiescherm. Al te vaak zijn op televisie beeldperspectieven te zien die voor de fysiek aanwezigen zelf niet of nauwelijks bereikbaar zijn. Toch is het deze 'onwerkelijkheid' die als werkelijkheid bewaard blijft.)

Gezien het thema 'media en monarchie' van dit *TMG*-nummer, is het gepast het standaardwerk van Dayan en Katz, *Media Events. The live broadcasting of history*, nog eens onder de aandacht te brengen. Tenslotte wordt in praktisch alle bijdragen in dit tijdschrift verwezen naar huwelijksceremonies, kroningen en begrafenissen die door hun nationale (en koninklijke) aard tot media-evenementen gerekend kunnen worden. Zoals de auteurs aangeven, maken deze 'elektronische monumenten' deel uit van het collectieve geheugen, vormen zij belangrijke referentiepunten en markeren zij het begin of einde van een tijdperk. Zij zijn dus ook interessant voor historici die zich bezighouden met de geschiedenis van de twin-

tigste eeuw. Bovendien ondervindt de traditioneel geschreven geschiedenis concurrentie van beeldproducties.

Hoe definiëren Dayan en Katz nu precies een media-evenement? Het afgelopen jaar was er ten minste één te aanschouwen. Het WK voetbal voldeed aan alle criteria: de wedstrijden waren van tevoren gepland; niet geïnitieerd door de media; werden live op televisie uitgezonden en vormden een onderbreking van de reguliere programmering en de dagelijkse 'flow of life'. Bovendien was het geheel zowel ceremonieel of ritueel van aard. Ontbreekt een van de genoemde componenten, dan is geen sprake van een media evenement. De journaalbeelden van de moord op Kennedy waren om die reden – hoewel wereldschokkend – geen *event*, maar een nieuwsfeit. De uitzending van zijn begrafenis was daarentegen wel een media-evenement. De kenmerken kunnen variëren in 'hevigheid' en daarmee bepalen of iets wel of niet onder de noemer valt. Zo was het huwelijk van Charles en Diana wel, maar het huwelijk van Maurits en Marilène geen media-evenement, enkel en alleen omdat het laatstgenoemde criterium, 'het moet een onderbreking van het dagelijkse leven vormen', ontbrak. Te betwijfelen valt of de supermarkten die ochtend minder druk waren, zoals wel het geval was tijdens het Engelse sprookjeshuwelijk en het WK voetbal. In de terminologie van Dayan en Katz: het gaat erom of een uitzending een aura heeft, 'a Halo'.

De auteurs zijn zeer systematisch en overzichtelijk te werk gegaan, waardoor *Media Events* niet alleen helder geschreven maar ook goed toepasbaar is. Naast een duidelijke definitie formuleerden zij drie typologieën van

media evenementen: de Wedstrijd, de Ceremonie en de Kroning. Alledrie hebben een eigen script en een narratieve structuur. Interessant is hier dat Dayan en Katz verder kijken dan het sociologische terrein waarbinnen de meeste communicatiewetenschappers doorgaans opereren. Zo hebben zij zich bijvoorbeeld ook laten inspireren door de narratologische benadering van Vladimir Propp en Tzvetan Todorov. Hoewel deze benadering vooral functioneerde in de abstracte en op de vorm georiënteerde context van het structuralisme, zijn de auteurs concreet in hun toepassingen, wat de helderheid van hun betoog ten goede komt.

Ten slotte besteden Dayan en Katz aandacht aan de effecten van media-evenementen. Onderscheiden worden 'inside' en 'outside effects'. De eerste hebben betrekking op de deelnemers (niet alleen degenen die in de

schijnwerpers staan maar ook de organisatoren, journalisten en het publiek), de tweede op de sociale instituties. Het werken aan en het bekijken van een ongekennde televisie-uitzending kan op alle mogelijke niveaus een gemeenschappelijk gevoel veroorzaken en op nationaal niveau de sociale cohesie versterken (dat wat Durkheim 'mechanische solidariteit' noemde). De 'outside effects' slaan op veranderingen die deze media-evenementen teweeg kunnen brengen op institutioneel niveau: de publieke opinie, de politiek, de diplomatie en het gezin – om er enkele te noemen.

Een minpuntje van *Media Events* is dat het door alle opsommingen en categorieën een overzichtelijk maar geen 'prettig leesbaar' boek is. Maar dat laat onverlet dat het een uitstekende theoretische achtergrond biedt voor de bijdragen die in dit nummer van *TMG* te lezen zijn.

Bernadette Kester